Казан шәһәре Мәскәү районы «Аерым фәннәр тирәнтен өйрәнелә торган 120нче урта гомуми белем бирү мәктәбе»

Рус телендә белем бирүче дүртьеллык башлангыч мәктәпнең 4нче сыйныфы өчен дидиактик материал (татар балалары өчен)

Адиятуллина Рузалия Зәйнетдиновна- татар теле укытучысы

Эчтәлек

1.Максат һәм бурычлар.
2.Гомуми дидактик принциплар.
3.Кулланыла торган технологияләр.
4.Эш төрләре
5.Эш төрләре
6.Фонетика. Авазлар һәм хәрефләр
7.Сүз төзелеше
8.Сүз төркемнәре
9.Сыйфат
10. Кабатлау
11. Халык авыз ижат
12. Әдәбият исемлеге

Максат һәм бурычлар

1. Укучыларда туган телебезне өйрәнүгә кызыксыну уяту, аларда эзләнүгә омтылыш булдыру, телебезгә карата мәхәббәт тәрбияләү.
2. Балаларда татар теленнән мәгълүматлылык булдыру.
3. Хезмәтнең **әһәмияте** шунда: ул рус мәктәбендәге татар балаларына атап язылган. Аларның телне белү дәрәҗәсенә, яшь үзенчәлекләрен истә тотып, фикер эшчәнлекләрен үстерерлек итеп язылган.
4. Бүгенге көн шартларында туган телебезгә кызыксыну, ихтирам уяту бик тә **кирәкле** дип саныйм.

Гомуми дидактик принциплар

Фәннилек | **Системалылык** | **Эзлеклелек** | **Дәвамчанлык**

Хезмәт гомуми дидактик принципларга нигезләнә.

“Белем турындагы” закон

Белем бирү дигәндә,

өйрәтү һәм тәрбия юнәлешендә максатчан эш алып бару күздә тотыла

Белем бирү = **өйрәтү** + **тәрбия**

Инновацион технологияләр

Үстерелешле технология:

Проект технологиясе, фәнни-эзләнү эшчәнлеге

Шәхескә якын килү;

ИКТ- технологияләр;

Сәламәтлекне саклауга юнәлтелгән технология

мониторинг

Эш төрләре

Тестлар

Сүзлек диктантлары

Контроль эшләр

Мөстәкыйль эшләр

Артык сүзне тап

Схема белән эш

Фикер йөртү сәләтен үстерүгә мисаллар

2. Калын әйтелешле сүзләрне бер баганага, нечкә әйтелешле сүзләрне икенче баганага языгыз.

Өстәл, укучы, бетергеч,такта, дәфтәр, укытучы, көндәлек, каләм, дәреслек, акбур, тәнәфес, дәрес, сыйныф.

Артык сүзне күрсәт. Ни өчен артык?

Схемага туры килә торган сүзне билгеләгез.

Традицион өйрәтү-яңалыкның нигезе

Фонетика

4. Тиешле урынга **ь** яки **ъ** хәрефләрен куеп, күчереп языгыз.

I вариант

Яш...лек, тәк...дим, декабр..., иг...тибар, **ям...ле,** мәг...нә, с...езд, дөн...я, мәкал...,роял... .

II вариант

Табигат..., яш..., ят...мә, ал...бом, спектакл..., мәг...лүм, **шагыйр...,** дәр...я, ар...як, сентябр... .

Билгеләнгән сүзләрдә бу хәрефләр ни өчен языла? Аңлатыгыз

Сүз ясалышы

- 1. Бирелгән сүзләргә ясагыч кушымчалар ялгап, яңа сүзләр ясагыз.
- **I вариант.** Уку, бай, сыйныф, таш, күз, тоз, күз, кич.
- **II вариант.** Балык, имән, авыл, ком, сүз, бал, яз, иртән.
- **2.** Җөмләләрне укыгыз. Ясалма исемнәрне үрнәктәгечә күчереп языгыз.
- 1. Идел елгасы үтә алмаслык сазлыклардан башлана. 2. Укучылар хезмәт дәресендә элгеч ясадылар. 3. Умартачы Гали бабай кичә бал аерган. 4. Безнең авылдашлар быел зур күрсәткечләргә ирештеләр. 5. Әрәмәлектә төрле кошлар сайрый.
- **Үрнәк:** саз –лык –лар –дан .

Сүз төркемнәре

9. Түбәндәге исемнәрне чыгыш һәм урын-вакыт килешенә куеп языгыз.

- Ат, савыт, йорт, ут, паспорт, вакыт, хат,артист.
- **Үрнәк:** ат – аттан - атта
- 10. Тәрҗемә итегез.

I вариант	**II вариант**
из столовой -	из города -
от отца -	от друга-
ребенку -	собаке -
на столе-	в тарелке-
в магазин-	детям-

Сыйфат буенча

✔ Мөстәкыйль эш

- Бирелгән сыйфатларны төрле дәрәҗәләргә куеп языгыз.
- **I вариант.** Ал , ак, тар, баллы, калын.
- **II вариант.** Зәңгәр, йомшак, озын, кызыл, матур.
- 11. Күчереп языгыз, сыйфатларның дәрәҗәләрен билгеләгез.
- 1. Аның юка борынын, озынча аксыл битен язгы кояш каралтып өлгермәгән әле. (Г.Бәширов) 2. Тышта ап-ак кар ява. 3. Аннан күтәрелеп күксел киңлекләргә карыйм. (Ә.Еники) 4. Кар катламы тирәнрәк, боз катламы калынрак, һава суыграк була бара.5. Нәфис алсу төстәге кар җемелди.

✔ Беренче яртыеллыкка контроль эш

1.Укыгыз, күчереп языгыз. Исемнәрнең килешләрен билгеләгез **(2 балл).**

I в. Урманнарда, яшел аланнарда чәчәкләр керфекләрен ачып кояшка елмайдылар.

II в. Эшчән бал корты, чәчәктән чәчәккә кунып, татлы ширбәт җыя.

2. Җөмләләрне күчереп языгыз, баш кисәкләрнең астына сызыгыз **(2балл).**

I в. 1. Безнең авыл таулар арасына урнашкан. 2. Ә ай тыштан яктырып өй эченә карый.

II в. Чишмә янында кыңгырау чәчәкләр, ромашкалар үсә. Без шул чишмә суын эчәбез.

3. Җөмләләрне укыгыз, җыйнак җөмләгә әйләндереп языгыз **(1балл).**

I в. 1.Сукмак матур җирләрдән үтә. 2. Авыл читендәге елга буенда бик матур бакча бар.

II в. 1. Соңгы елларда без шагыйрь турында бик күп материал тупладык. 2. Көннәр кинәт суытып җибәрде.

4. Сыйфатларның дәрәҗәләрен билгеләгез **(2балл).**

I в. Зәңгәрсу, төчкелт, караңгы, сап –сары, җылырак, озын.

II в. Арзан, яшькелт, үтә саран, кызылрак, биек.

Халык авыз иҗаты

Табышмаклар

Мәкаль һәм әйтемнәр

Бер ялган сөйләсәң, тугыз дөресеңә дә ышанмаслар.

Ачы тел зәһәр, татлы тел гәүһәр.

Көтелгән нәтиҗә

Хезмәтебез укучыларыбызда орфографик грамоталылык, тел күренешләрен танып белү, хәреф-аваз анализы ясау , сүз төркемнәрен танып белү күнекмәләрен үстерүгә юнәлтелән. Төрле тикшереп карау чаралары (белем кисемтәләре, тестлар, контроль эш һәм диктантлар) аша нәтиҗәне күзәтеп, анализлап барырга була.

Файдаланылган әдәбият исемлеге

- 1. Г.Х.Әхәтов. Татар теленең лексикасы.-Казан: Татарстан кит.нәшр. 1995
- 2.Н.В.Максимов һ.б. Татар теленнән дидактик материаллар (5-7нче сыйныфлар)-Казан: “Мәгариф”, 2000
- 3.Ф.С.Сафиуллина.Татар теленә өйрәтүнең фәнни-методологик нигезләре.-ТР “Хәтер”нәшрияте,2001
- 4. Татар теленнән кагыйдәләр җыентыгы. Гыймадиева Н.С. -Казан, 2003

- Адиятуллина Рузалия Зайнетдиновна учитель 1 квалиф. категории
- 89600388450
- 420080 Казань Тунакова д.60 кв. 5А